

ריגול. והיו עכשיו אנשים שלא יכלו לקבל דרכונים, והיו עכשיו אנשים שלא יכלו למצוא עבודה, והיו עכשיו אנשים שנכלאו על כיווץ-בית-הדיו, והיו עכשיו אנשים שלא יכלו למצוא את מארק טוויין בספריה משום שהרוי סים אהבוהו והוא היה רב-מכר אצלם...

שעה שדניאל, בליגול ציני, מציין כי האיזוקסונים נאסרו על קשיה-קשר למסור סודות טלוויזיה לברית-המעצות הוא ממשך בתיאור הקט הפוליטי-חברתי, שהביא למאסר הרוי: הדמוקרטים בימי הארי טרומן התחרו ברפובליקנים בקונגרס לראות מי ינהג ביד קשה יותר בשמאל. אנשים היו מאבדים את משרותיהם ואת הקאריירה שלהם בגלל דברים שאמרו או עצומות שתמכו בהן חמרי-עשרה שנים לפני-כן. אנשים הואשמו, נחקרו ופוטרו מתפודתם בלי לדעת מה הן האשמות ומה המא- שים. אנשים נרשמו כרשימה השחורה במוקציותיהם. הדואר-המזכירי במושגת נעשו פולחן ארצי, כיוון כמו ברופיה. עדים שקראו בשמות ידידים ומכרים, שניראו באסיפות עשרים שנה קודם-לכן, זכו בשיבחים של אנשי-קונגרס. ההלשנה היתה למסר חדש. קומניסטים- לשעבר היו מעידים על שיטות המפלגה, ומי שכתב דיברייזיוני עשה המון כסף... באמריקה אחרות התזוית ורווח-העיוועים, לא היה צל של סיכוי לבני-הזוג איזוקסון - כפי שלא היה גם לבני-הזוג רוזנברג.

התקירה נגד בני-הזוג נסתיימה. המישפט התנהל. רושל ופול איזוקסון מבודדים איש מרעהו. הם מתכתבים. פול כותב לרושל: מה עוד אפשר לצפות מהלווד מאז גירשה את מטט עושי-הפרטים האנושיים? ומה אפשר לצפות מחבר-משבטים שנבחר מתוך תרבות מושחתת? זה מבחיל... יקרה שלי, האם שמת לב כמה מן הדמויות ברומה קפיטליסטית זו הם יהודים? הנא- שמים, פרקליט-ההגנה, התביעה, העד הראשי של התכרי עה השופט... אנו עורכים הצגת-פאסיון* קטנה זו למען אדונינו הנוצרים...

את התקופה שבה המתינו הוריו לביצוע גור-הדיו, מתאר דניאל: היתה זו תקופה משונה. העיתונים היו שופטים את הרוי בליהקה כהרועת מטעם מישור המישפטים. מעולם לא היה באחת ההודעות של ג' אדגר הובר ספק של חפות מפשע. צמחה תרמית של אבי כארכי-מרנגל... כאמור, אמריקה כולה היתה נגדם.

דניאל וסוזן מבקרים את הוריהם פעם אחת. הם המומים. האם מדוכאה, הצל מפגין עליצות. דניאל מתרגם את המילחמה הקרה במונחים של ילדים: מבנים אנו/עצמי ייחס השיבות עצומה לכך ששיחק בחיילי- עופרת פילדותו... אנו יכולים לשאת במעמדות המופי- ריות שלנו אם התחתונים שלנו נקיים. משום כך יש לנו היילי-עופרת.

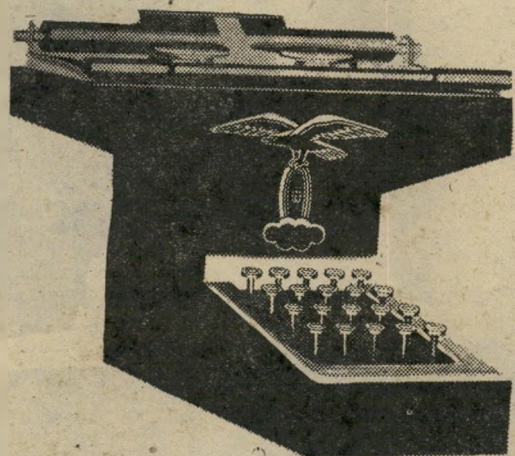
190 דניאל כתוב, למעשה, בתווה של אמריקה בסוף שנות ה'60 שלה. אמריקה שנתקפה ברוב ליברלית. דניאל, הנתון למעמסה של עברו, של הרוי על כיסא- החשמל, מחטט אחר האמת. אבי-מאמצו, עורד-הדיו רוברט לוין, מסביר לו את המכניזם שהיה קיים במישפט שנוער להוריו: אפילו אחרי מישפטם ופסק-דינם נתנה להם הממשלה להבין שאם יתודו לא יבוצעו פסקי- הדין. זה מרמז לי שהם לא ידעו עד הסוף אם בידיהם

* סוג של תיאטרון נוצרי, מתחת לכיפת השמיים, המביא תמונת מהברית-החדשה ואשר שימש את הכנסייה במאבקה נגד הרפורמיסטים. המפורסמת בצורת הפאסיון נערכת עד היום בעיירה אוברמארגא, בבואריה שבגר- מניה, ובדומה להצגת-פאסיון אחרות, בולט הגוון האנטי- שמי שבה.

ראשי הפושטים שבטבילם השיגו את גורדיון המוות. הרעיון של הוויזיו לא בא כרו להכריח את הוריד להכות על המא, או למצא את המישפט האמריקאי. הוא בא להכריחם לנקום בשמות אנשים אחרים. כך אתה רואה, איסוף, שפסקי-המיתה עצמו נוצל באמצעי-הקריה.

כמה שהטיעון הזה ברוטאלי. אך דניאל סלחן ומבין כלפי אבי-מאמצו, והוא מדגיש: אבי העורד-דיו איננו מיקרה, ואין זה מיקרה שהוא אהב את, החוק האמרי- קאי, מוסד שנכשל ללא-הרף ושהוא אהבו ללא-הרף כילד רע שיום אחד באהבתו לא ייכשל, אחר שהיה מיוצב באמצעות אחריות.

דניאל אינו מחפש ארורק את המוות האישי של הוריו. הוא מחפש את המוות של אמריקה. כנדודיו הוא מגיע לאחת מההפגנות הגדולות של הסטודנטים למען הדמוקרטיה, נגד מילחמת ויקט-נאם. בהפגנה, הנערכת בוואשינגטון, כאשר על הבמה יושבים נורמאן מילר ורוברט לאול, הוא עוסק יותר בנוף האדמיניסטרטיבי

של בירת ארצות-הברית: בכניין ציבורי אחד מצוי מוזיאון-ישע מפורם. במוזיאון-המשפט המפורסם מציגות תמונותיהם של האיזוקסונים באויקים. רדיו קצרי-גלים מ,איזוקסון, רדיו, מכירות ותקליטים, ומכשיר-רנטגן של רופאי-שיניים מורכב כמצלמה מול מלפני-אור. תיירים מטיילים במקום. בכניין ציבורי אחר מצוי תיק שאיש לא ראהו מעולם.

לאחר ההפגנה שבה סופג דניאל מכות הקורעות את שפתו, הוא שב אל רעייתו ואומר: זה לא היה כלום. כיום קל להיות מהפכן יותר מכפי שהיה פעם. הוא מיטרד מן המניעים שהביאו את רופא-השיניים מינדיש להלשין על הוריו, ומתוכנו של אותו תיק סודי שעליו רמזו אנשי האף-בי-איי.

שאלותיו של דניאל משתלבות ברשימה שכתב עיתון- נאי בשם פיין, עשר שנים אחרי המישפט, הנפגש עם דניאל: זה היה מישפט עלוב. ההאשמה נגדם היתה אפס. דיברו תום הפספסן, כמרגל שהורשע, היו שווים לתחת. הדבר היחיד שהיה לממשלה היה עדותו של מינדיש, השותף-לפשע, שכדי להאמין לה היית צריך להאמין ששכנאי-רדיו היה מאומן ובעל השכלה מספקת לשרטט תוכניות מסוככות מן המון המתוחכם ביותר... אפילו לפני ההוצאה-להורג, כאשר היתה דרישה חזקה

להמתיק את גור-הדיו, הם פיזרו רמוזים כאלה על ראיות שהיו להם ולא יכלו להשתמש בהן מטעמי ביטחון לאומי. כמו הדין-חשבון הגדול של מחלקת-המישפטים שהם לא פירסמו מעולם, מטעמי ביטחון... אילו היו בדין-חשבון ראיות כפי שהם טוענים, הם היו מפרסמים אותו. יש דיון-חשבון, והסיבה שהוא סודי היא מפני שהוא לטובת הפנוגריה. היא. בין האף-בי-איי והמיפי- לנה הקומוניסטית לא היה להורים שלך שום סיכוי, מסיים העיתונאי פיין, בגנייה שערך עם דניאל.

ג. אפילוג ישראלי

את אשר התרחש באלצות-הברית בסוף שנות ה'40 וראשית שנות ה'50 ניתן להשוות, בלא היטס, לאווירה המתהללת במישפטים סטאלטאריים שונים במאה ה'20, שביברית-המעצות בעיקר. כלל לא ברור מדוע ששים מבקרי סיפורת ישראליים, במאמריהם בצהרונים, ליצור זהות אידיאולוגית בין חוות החיות, סיפורי המהמם של ג'ורג' אורוול, לבין המתרחש בברית-המעצות. אורוול עסק בתהליך של התבהמות המין האנושי, היותו חשוף להסתה ולאובדן אישיותו. דומה שהמישפט האחרון בחוות החיות דן ביכולת ההתבהמות של המין-האנושי, מעבר לחברה או מדינה כלשהי:

שנים-עשר קולות צרחו בשצף-קצף, והקולות דומים זה לזה. לא היתה שאלה מה השינוי שחל בפניהם של החזירים. היצורים שבהין העבירו עיניהם מני חזיר אלי אדם ומני אדם אלי חזיר, אך כבר אי-אפשר היה להבחין מי הוא זה ואיזה הוא.*

אחד מספחי "ציד-המכשפות" האמריקאי הגיע ליש- ראל ב-25 ביוני 1962, ועורר את אחת מפרשיות הצדק והמוסר החשובות שהתחוללו בארץ. הכוונה לד"ר ראובן רוברט סובלובי-סובלן, שעניינו מכונה עד היום "פרשת סובלן", סיפורו המזכיר עד למאד את זה של יוליוס ואתל רוזנברג, שבמהלכו הואשם בריגול. הוא הוגדר על-ידי אנשיו של אדגר הובר כ"שותפו של לאורנטי ברייה", גידון למאסר-עולם, שוחרר בערבות ומלט ליש- ראל. סובלן הוסגר במהירות האפשרית לידי סוכן פדרלי אמריקאי בשם קייסיין, אחרי שעורר בהלה אצל ראשי הממשלה דאז, דויד בן-גוריון, שחשש להתחכך עם ארצות-הברית, סובלן, שניסה להתאבד במטוס ששילח אותו מישראל, ומת מאחר-יותר בבית-חולים בלונדון, המיט קלון בליימתה על המוסדות המישפטיים של ישראל, בראשית שנות ה'60.

190 דניאל הוא המחשה של עיסוק נוקב של הסיפורות באירועים היסטוריים, תוך הפשטתם והעמדתם לבחינה המוסרית הטהורה. סוג זה של סיפורות טרם נולד בישראל. לא מפליא שטרם נכתב רומן ישראלי שיתאר את המרדף אחרי לישנסקי, איש נ"י, זאת יחס הישוב אל חבריו. לא פלא הוא, שבינות לאגמי הסכרין המותזים זה העשור השלישי ברציפות על-ידי סופרי דור הפלמ"ח, טרם נכתב סיפור על ה"סוין", סיפור רצח ד"ר-האן ושאר מרכיבי המארג הנוקב על המאבקים של הדתה של החברה בארץ.

הסיפורות הישראלית אינה יכולה להשתבח בספרים שבסימנם ייכתב, כפי שכותב אל. דוקטורוב בסיום 190 דניאל: תיאור-חיים שהוגש כעבודה חלקית במילוי הדרישות לתואר דוקטור בפילולוגיה חברתית, כנועכה גסה, כאנאומיה של נשים, כקאפאפוניה של ילדים... כשטניות מופלגת, כאחרית-הימים, וכיוהום תרמי...

* "חוות החיות", הוצאת "עם עובד", בתרגומה של לאה זנגי, 122 עמ'.

הפדאנט ההיפותטי

החוויה הישראלית

מזה שנים אחדות ניתן למצוא מדי יום ישי, באחד או בכמה ממוספיה-הסיפורות של העיתונות היומית, המחשות ידענותו של ידען צעיר בשם יורם ברונובסקי. בין הפגנת ידענות אחת לרעותה טורה ברונובסקי לעורר את קינאת קוראיו, בתרגומי שירה מאלף לשון ולשון - עד שהיה מי שאמר עליו, כי הלשונות שמהן טרם זכה לתרגם שירה, הן הלשונות המחשבים של י.ב.מ. ואן,טי.אר.

יהודה עמיחי שיכחה תמונה

לפני כשבעים ימים, ברשימה פירסם בארץ (8.4) על הספר ירושלים משחקת מחבואים מאת אריאלה דים, ערך תצוגה חזרת של ידענותו. תוך הפגנה רבת-פע' לולים שבמהלכה הוא נוקט להמחיש לקר רא הישראלי הבור את תולדות הסיפור הי מבוסס על "פינעוה תמונות והעברתן למי לים" בין השאר כתב ברונובסקי במארו: אכן, נוקט לה כבר אחר הסיפורים הראי שונים והנפלאים ביותר של סיפורת-המע' רב. הנבילה, "רפנס וכלואה" נולדה לדיבי רי המחבר כפתח-דבר לפיפיו, מתוך הת' בעלות שאחזה בו למראה תמשיח במיקרשי- נימפות אחד שנקלט אליו כשעת-צידי, תמשיח ובו סידרת ציורים המתארים קר יות אהבה אחת...

יהודה ודוריאן גריי

בתוכנית-רדיו ששודרה בצהרי יום-העצמאות, תחת הכותרת "ירושלים של מעלה ירושלים של מטה", קבע הסופר דויד שחר (היכל הכלים השבורים): "אני גר לגוע ישי". על הופעתו של ס. יזרה בדיון טלוויזיוני במוצאי יום-העצמאות, אמר מחזאי תל-אביבי: "מדי פעם, כשאני צופה ברואה בטלוויזיה את נעוריה-הנצח של יזרה, נזכר בהודקנותה של המדינה, אני נזכר בתמונתו של דוריאן גריי לאוסקר ויילד, וחושש שיום אחד תדבק ביזרה הודקנות המדינה - שעה שהמדינה תקבל את נעוריו של הסופר". עיתון-הסיפורות פרוזה עומד לפרסם, לקראת שבוע-הספר העיברי, סידרת ספרים, שבה יכלול, בין השאר: חברים מספרים על ישו מאת עמוס קליין; ליי- העשרים מאת יהושע סובול; קובץ שירים מאת גר קינר ואנתולוגיה לשירה יש- רעאתי חדשה. עורך פרוזה, יוסי קרייב, סירב לפרסם בגיליון הקרוב של ירחונו מודעה מטעם אחת מחברות-המעגלים, בעלת נימה של טרור, בטענה: "בפירסום שירים וסיפורים אני מתפשר, על-ימנת לשמור איוון בין כוחות סיפורתיים שונים - אבל לטרור של מפרסמי-מודעות איני מוכן להיכנע".

Advertisement for 'ספריית הירוק' (Green Library) featuring a large graphic of a book and text promoting various literary works and authors.